

Przedmowa

Oświata jest zadaniem publicznym, w którego wykonywaniu współuczestniczy wiele podmiotów, w tym podmiotów prawa publicznego. Stanowi nieodłączny element życia człowieka, nie tylko w okresie podlegania obowiązkowi szkolnemu i obowiązkowi nauki, ale również w dorosłym życiu, poprzez uczestnictwo w różnorodnych formach kształcenia ustawicznego. Prawo człowieka do edukacji stanowi jedno z podstawowych praw człowieka, które państwo powinno zabezpieczyć.

Funkcjonujący w kraju system oświaty poddawany był wielokrotnym zmianom. Obecny model funkcjonuje od 1 września 2017 r. pod rządami Prawa oświatowego. Ustawa ta – w znakomitej większości – zastąpiła obowiązujące do 31 sierpnia 2017 r. przepisy ustawy o systemie oświaty. Przepisy Prawa oświatowego do czasu ich wejścia w życie były poddawane licznym nowelizacjom, które zostały uwzględnione w publikacji. Wykładnia przepisów prawa oświatowego, z uwagi na przedmiot regulacji, wskazuje na silny związek z normami wynikającymi z prawa administracyjnego. To z kolei przesądza o jego złożoności i sformalizowanym charakterze.

Publikacja stanowi komentarz do kolejnych jednostek redakcyjnych ustawy – Prawo oświatowe. W książce przedstawiono praktyczne wyjaśnienia poszczególnych zagadnień ujętych w przepisach ustawy, wzbogacone orzecznictwem sądowym, a także opiniami podmiotów zaangażowanych w realizację zadań oświatowych. Uwzględniono najnowsze interpretacje omawianych zagadnień. Zwrócono również uwagę na elementy budzące wątpliwości i rozbieżności w stosowaniu. W komentarzu odwołano się także do przepisów aktów wykonawczych, które stanowią uzupełnienie ogólnych przepisów wynikających z ustawy.

Przepisy Prawa oświatowego stanowią schemat postępowania uczestników procesu edukacyjnego w funkcjonowaniu jednostek systemu oświaty, począwszy od ich tworzenia, funkcjonowania, przekształcania po proces ich likwidacji. Analiza obowiązujących przepisów na tle historycznym wskazuje na zróżnicowanie zakresu obowiązków i uprawnień poszczególnych podmiotów (np. tendencja do decentralizowania zadań z zakresu edukacji publicznej przy jednoczesnym wzroście lub ograniczeniu uprawnień organu sprawującego nadzór pedagogiczny). Towarzyszące poszczególnym zmianom obowiązki organu sprawującego nadzór pedagogiczny, organu prowadzącego oraz dyrektorów szkół i placówek są często przedmiotem sytuacji spornych, w których niejednokrotnie należy zbadać, jaki cel przyświecał ustawodawcy oraz – co równie istotne – jakie skutki społeczne wywołuje zmiana.

Komentarz do ustawy – Prawo oświatowe adresowany jest przede wszystkim do osób zajmujących się na co dzień stosowaniem tych przepisów, tj. pracowników jednostek

samorządu terytorialnego, pracowników jednostek obsługujących, dyrektorów szkół i placówek, a także do osób pragnących zgłębić zagadnienia oświaty publicznej od strony formalnoprawnej. W komentarzu opisano występujące na gruncie ustawy instytucje prawne, ze wskazaniem ich charakterystycznych cech oraz istotnych różnic (np. instytucja powierzenia stanowiska dyrektora w kontekście instytucji zastępstwa nieobecnego dyrektora). W komentarzu wyodrębniono poglądy judykatury, które stanowią nieoceniony wkład w kreowaniu poglądów na funkcjonowanie oświaty.

Stan prawny na 9 lutego 2024 r.

Agata Piszko

USTAWA

z dnia 14 grudnia 2016 r.

Prawo oświatowe

(j.t. Dz.U. z 2023 r. poz. 900; zm.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1672, 1718, 2005)

Rozdział 6

Przyjmowanie do publicznych przedszkoli, publicznych innych form wychowania przedszkolnego, publicznych szkół i publicznych placówek

Art. 130. [Zasady rekrutacji do publicznych przedszkoli i szkół]

1. Dzieci, młodzież oraz osoby pełnoletnie przyjmuje się odpowiednio do publicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych, publicznych innych form wychowania przedszkolnego i publicznych placówek, o których mowa w art. 2 pkt 3–5 i 8, do klas I szkół wszystkich typów oraz klas wstępnych, o których mowa w art. 25 ust. 3, po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego.

2. O przyjęciu dziecka do publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej i publicznej innej formy wychowania przedszkolnego oraz dzieci, młodzieży i osób pełnoletnich do publicznych szkół wszystkich typów, w tym do klas I, klas wstępnych, o których mowa w art. 25 ust. 3, oraz do publicznych placówek, o których mowa w art. 2 pkt 3, 4 i 8, w trakcie roku szkolnego, decyduje odpowiednio dyrektor przedszkola lub szkoły, a w przypadku publicznej innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną także osoba kierująca tą inną formą wychowania przedszkolnego, z wyjątkiem przypadków przyjęcia dzieci i młodzieży zamieszkałych w obwodzie publicznej szkoły podstawowej, które są przyjmowane z urzędu.

3. Jeżeli przyjęcie ucznia, o którym mowa w ust. 2, wymaga przeprowadzenia zmian organizacyjnych pracy szkoły powodujących dodatkowe skutki finansowe, dyrektor szkoły może przyjąć ucznia po uzyskaniu zgody organu prowadzącego.

4. Postępowanie rekrutacyjne jest prowadzone na wniosek rodzica kandydata lub na wniosek kandydata pełnoletniego, o którym mowa w art. 149.

5. Do klasy I publicznej szkoły podstawowej, której ustalono obwód, dzieci i młodzież zamieszkałe w tym obwodzie przyjmuje się z urzędu.

6. Dziecko, któremu organ wykonawczy gminy wskazał, jako miejsce realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, oddział przedszkolny w szkole podstawowej innej niż szkoła, w obwodzie której dziecko mieszka, na wniosek rodziców, jest przyjmowane do klasy I tej szkoły podstawowej bez przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego.

6a. Czynności określone w art. 150 ust. 7–9 i art. 158 ust. 6–9 mogą być podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. z 2020 r. poz. 344) lub za pomocą innych środków łączności, a w przypadku czynności podejmowanych przez komisje rekrutacyjne – także w trybie obiegowym. Treść podjętej w ten sposób czynności powinna być utrwalona w formie odpowiednio protokołu, notatki, adnotacji lub w inny sposób. Decyzję w tej sprawie podejmuje organ prowadzący publiczne przedszkole, publiczną inną formę wychowania przedszkolnego, publiczną szkołę lub publiczną placówkę, o której mowa w art. 2 pkt 3–5 i 8.

7. Postępowanie rekrutacyjne może być prowadzone z wykorzystaniem systemów informatycznych.

7a. Do klasy I publicznej branżowej szkoły I stopnia młodocianych pracowników przyjmuje się na podstawie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej i umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego odbywanego w formie nauki zawodu.

8. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się także do dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy ubiegają się o przyjęcie do publicznego przedszkola i publicznej szkoły ogólnodostępnej.

[Podmioty objęte obowiązkiem przeprowadzenia rekrutacji] Przepis artykułu 130 Prawa oświatowego stanowi odpowiednik uchylonego art. 20a ustawy o systemie oświaty, a jego celem jest określenie ogólnych zasad przyjmowania kandydatów do przedszkoli, szkół i placówek publicznych, a także przypadków, kiedy zwalnia się z obowiązku przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego. Zgodnie z ust. 1 komentowanego przepisu, postępowanie rekrutacyjne w celu przyjęcia ucznia/słuchacza prowadzone jest do:

- publicznych przedszkoli,
- oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych,
- publicznych innych form wychowania przedszkolnego,
- publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, w tym szkolnych schronisk młodzieżowych, umożliwiających rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego,

- publicznych placówek kształcenia ustawicznego, centrów kształcenia zawodowego oraz branżowych centrów umiejętności, umożliwiających uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych,
- publicznych placówek artystycznych – ognisk artystycznych umożliwiających rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych,
- publicznych placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania,
- klas I szkół wszystkich typów,
- klas wstępnych przygotowujących uczniów do kontynuowania nauki w oddziałach dwujęzycznych w liceach ogólnokształcących dwujęzycznych, liceach ogólnokształcących z oddziałami dwujęzycznymi, technikach dwujęzycznych i technikach z oddziałami dwujęzycznymi, dla dzieci i młodzieży.

W tym miejscu wskazania wymaga, że ustawa przesądza, iż przepisy komentowanego rozdziału stosuje się także do dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy ubiegają się o przyjęcie do publicznego przedszkola i publicznej szkoły ogólnodostępnej. Treść przepisu przesądza o tym, że stosowanie to odbywa się wprost. Mimo istnienia obowiązku szkolnego i obowiązku nauki postępowanie rekrutacyjne prowadzone jest na wniosek. Wnioskodawcą w takim przypadku jest rodzic kandydata niepełnoletniego lub kandydat pełnoletni. W tym miejscu wskazać należy, że ustawodawca przesądził, iż na wniosku o przyjęcie ucznia niepełnoletniego do szkoły lub placówki objętej dyspozycją przepisu wystarczy podpis jednego rodzica, oczywiście posiadającego władzę rodzicielską. Odmowa przyjęcia do szkoły lub placówki z powodu braku podpisu obojga rodziców ma charakter nieuzasadniony. W przypadku sporu między rodzicami co do wyboru właściwy do rozpoznania sprawy będzie sąd rodzinny.

[Przyjęcie w trakcie roku szkolnego] Ustępy 2 i 3 komentowanego przepisu dotyczą sytuacji, w której przyjęcie kandydata do wspomnianych szkół i placówek następuje w trakcie roku szkolnego. Podmiotem co do zasady decydującym w takim przypadku jest odpowiednio dyrektor przedszkola lub szkoły, a w przypadku publicznej innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną także osoba kierująca tą inną formą wychowania przedszkolnego. Decyzja dyrektora – lub innego podmiotu wskazanego w zdaniu poprzednim – nie jest jednak całkowicie dowolna. Jeżeli konieczne dla przyjęcia ucznia jest przeprowadzenie zmian organizacyjnych pracy szkoły powodujących dodatkowe skutki finansowe, na przykład zatrudnienia dodatkowego nauczyciela wspomagającego, dyrektor szkoły może przyjąć ucznia po uzyskaniu zgody organu prowadzącego. W tym miejscu wskazać należy, że procedura przyjęcia dzieci i młodzieży dotycząca kandydatów zamieszkałych w obwodzie publicznej szkoły podstawowej stanowi wyjątek. Wówczas kandydaci ci są przyjmowani do szkoły z urzędu, co nie podlega decyzyjności dyrektora lub innego podmiotu. Dokonując więc przyjęcia ucznia w trakcie roku szkolnego, należy mieć na uwadze przepisy określające maksymalną liczbę dzieci. Zagadnienie to reguluje rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli. Zgodnie na przykład z przepisem § 5 powołanego rozporządzenia, liczba dzieci w oddziale przedszkola

oraz uczniów w oddziale klas I, II lub III wynosi nie więcej niż 25. Jeżeli do oddziału klasy I, II lub III szkoły podstawowej w okresie od rozpoczęcia do zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych zostanie przyjęty z urzędu uczeń zamieszkały w obwodzie tej szkoły, dyrektor szkoły podstawowej może:

- zwiększyć liczbę uczniów w danym oddziale, nie więcej jednak niż o 2, a oddział, w którym liczbę uczniów zwiększono, może funkcjonować ze zwiększoną liczbą uczniów w ciągu całego etapu edukacyjnego albo
- podzielić dany oddział za zgodą organu prowadzącego oraz po poinformowaniu rady oddziałowej.

Wzór 29. Wniosek o przyjęcie dziecka w trakcie roku szkolnego

.....
imię i nazwisko rodzica
.....
adres zamieszkania

.....
miejscowość, data

Dyrektor
Publicznego Przedszkola Nr
w

Wniosek o przyjęcie dziecka w trakcie roku szkolnego

...../.....

Działając jako rodzic/opiekun prawny¹⁾ mojej córki/mojego syna
(imię i nazwisko) wnoszę o przyjęcie ww. dziecka do tutejszego Przedszkola w trakcie bieżącego roku szkolnego tj.

Mając na uwadze wymagania określone art. 149 i art. 150 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, wskazuję następujące dane wymagane do przyjęcia do przedszkola:

1) dziecka (kandydata)

a) data urodzenia (dzień, miesiąc, rok),

b) numer PESEL albo seria i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość²⁾

2) rodziców/opiekunów prawnych kandydata:

a) imiona i nazwiska rodziców kandydata:

.....
.....;

b) adres miejsca zamieszkania rodziców i kandydata:

.....
.....;

c) adresy poczty elektronicznej rodziców kandydata³⁾:

.....
.....;

d) numery telefonów rodziców kandydata⁴⁾:

.....
.....

Jednocześnie wskazuję, że nie istnieją istotne dane o stanie zdrowia, stosowanej diecie i rozwoju psychofizycznym dziecka lub wskazuję następujące istotne dane o stanie zdrowia, stosowanej diecie i rozwoju psychofizycznym dziecka¹⁾:

.....
.....

Oświadczam, że zapoznałem/zapoznałam się z treścią klauzuli informacyjnej Przedszkola zamieszczoną pod adresem internetowym
Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak na wstępie.

.....
data i podpis

Załączniki (wymienił):

1.
2.
3.

¹⁾ Niepotrzebne skreślić.

²⁾ Serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość podać wyłącznie w przypadku braku numeru PESEL.

³⁾ O ile je posiadają.

⁴⁾ O ile je posiadają.

[Zasady przyjęcia dzieci z obwodu] Zgodnie z ust. 5 omawianego artykułu do klasy I publicznej szkoły podstawowej, w której ustalono obwód, dzieci i młodzież zamieszkałe w tym obwodzie przyjmuje się z urzędu. Ponownie wskazać należy, że nie chodzi w tym przypadku o zameldowanie, ale o zamieszkanie. Praktycznie rzecz ujmując, każdy uczeń zamieszkujący w obwodzie publicznej szkoły podstawowej prowadzonej przez gminę musi zostać przyjęty przez dyrektora bez przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego. Bez przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego, na wniosek rodziców, do klasy I tej szkoły podstawowej przyjmowane jest także dziecko, któremu organ wykonawczy gminy wskazał, jako miejsce realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, oddział przedszkolny w szkole podstawowej innej niż szkoła, w obwodzie której dziecko mieszka.

[Czynności podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej] Przepis ust. 6a omawianego artykułu obowiązujący od 1 września 2022 r. określa zakres czynności w postępowaniu rekrutacyjnym, jakie mogą być podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej innych środków łączności, a w przypadku czynności podejmowanych przez komisje rekrutacyjne – także w trybie obiegowym. Przez środki komunikacji elektronicznej rozumie się rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywidualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności pocztę elektroniczną. Orzecznictwo sądowe ze środków tych wyłączyło m.in. formę PDF bez pliku zawierającego podpis elektroniczny i faks.

NSA

Skan decyzji w formie PDF, bez pliku zawierającego podpis elektroniczny, nie spełnia wymagań przewidzianych dla stosowania środków komunikacji elektronicznej, o których stanowi art. 2 pkt 5 ustawy z 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną, mający zastosowanie w procedurze administracyjnej z mocy art. 391 § 1 k.p.a. (Wyrok NSA z 8 grudnia 2020 r.; sygn. akt II OSK 1906/20)